

Sosiaali- ja terveysministeriö
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto
PL 33

00023 VALTIONEUVOSTO

LAUSUNTO EUROOPAN KOMISSION EHDOTUKSESTA UUDEKSI TUPAKKATUOTEDIREKTIIVIKSI

tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden valmistamista, esittämistapaa ja myyntiä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä

Hengitysliitto ry pitää komission ehdotusta uudeksi tupakkatuotedirektiiviksi tarpeellisena uudistuksena ja vastauksena kansainvälisen tupakkapuitesopimuksen velvoitteisiin.

Hengitysliitto toivoo direktiiviesityksessä huomioitavaksi erityisesti tupakkatuotteiden pakkausmerkinnät:

Sosiaali- ja terveysjärjestönä Hengitysliitto pitää perusteltuna sitä, että tupakkatuotteiden pakkauksiin lisätään ehdotuksessa mainittuina tupakoinnin lopettamista koskevana tietoina direktiivin antamien vaihtoehtojen mukaisesti tupakoinnin lopettamisen tukeen keskittyvän Internet-osoitteen lisäksi neuvontapuhelimen numero. Tavoitteena on taata ajantasaisen, monipuolisen ja henkilökohtaisen tupakoinnin lopettamisen tuen saatavuus kaikille tukea tarvitseville. Tupakoinnin lopettamisen käytännön tuen on Suomessa todettu olevan liian vähäistä ja usein vaikeasti saavutettavaa.

Stumppi –neuvontapuhelin ja –verkkopalvelu on usean kansanterveysjärjestön yhteistyönä syntynyt tupakoinnin lopettamisen tukipalvelu. Palvelusta vastaa näiden järjestöjen yhteisellä sopimuksella Hengitysliitto. Stumppi -puhelimessa koulutetut sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöt antavat henkilökohtaista neuvontaa tupakoinnin lopettamiseen liittyviin kysymyksiin. Vuodesta 2002 keskeytyksettä toiminut puhelinneuvonta on käyttäjälleen maksutonta ja kaikkien saatavilla asuinpaikasta ja tietotekniikan käyttömahdollisuudesta riippumatta.

Käyttäjätutkimusten perusteella tiedetään, että tupakoinnin lopettamiseen tukea haluavat soittajat ja verkkosivujen käyttäjät eroavat toisistaan. Stumppi -puhelimien käyttäjätutkimuksen (2009) mukaan vain 18 % soittajista haki ensisijaisesti tietoa tupakoinnin lopettamiseen. Tärkein syy soittaa oli tarve ammattitaitoiseen henkilökohtaiseen ohjaukseen ja tukeen sekä oman tilanteen refleктоivaan pohdintaan. Vuodesta 2002 kerättyjen soittajatietojen mukaan tyypillinen soittaja on työtön, työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeellä oleva mies. Aiemmin jopa 72 % soittajista oli saanut tiedon Stumppi –neuvontanumerosta tupakka-askista.

Stumppi -puhelimien numeron poistuttua tupakka-asteista Sosiaali- ja terveysministeriön asetusmuutoksen myötä vuonna 2010, neuvontapuhelimen puhelumäärä on pienentynyt. Aiempien noin 3500 vuosittaisen soiton sijaan soittoja oli vuonna 2010 1688, vuonna 2011 1708 ja vuonna 2012 1550. Vuonna 2012 miehiä ja naisia oli soittajina lähes saman verran, naisia kuitenkin miehiä enemmän: miehet 644, naiset 688. Alle 18-vuotiaiden osuus kaikista soittoista oli

vain 39 kappaletta eli 2,5 %; aiemmin se oli jopa 10 -15 %. Noin 1100 soittajan saatuihin tietoihin perustuen 467 oli eläkkeellä, 95 työssä olevia, 15 työttömiä ja 18 opiskelijoita. Etelä-Suomesta soittoja tuli 161, Itä-Suomesta 73, Pohjois-Suomesta 72, Länsi-Suomesta 42 ja Keski-Suomesta 9. Stumppi.fi –verkkosivuston (Stumppi.fi ja keskustelufoorumi) käyttöä kuvaava vierailujen määrä sivustolla on ollut viime vuosina kasvussa vuotta 2012 lukuun ottamatta. Vierailuja vuonna 2010 oli yhteensä 308 399, vuonna 2011 310 097 ja vuonna 2012 301 294. Stumppi.fi –sivuston käyttäjätutkimukseen 15.11.2012 – 8.1.2013 osallistuneista 68 % oli naisia, mikä heijastanee yleisemminkin Internet –pohjaisen tupakoinnin lopettamisen tuen todellista käyttöä. Tärkein syy vierailta Stumppi.fi –sivustolla oli tiedon ja tuen haku tupakoinnin lopettamiseen sekä tuki savuttomana pysymiseen.

Verkkosivusto ei palvele kaikkien tarpeita, eikä kaikilla edes ole mahdollisuutta käyttää Internet-pohjaisia palveluita. Verkkooanalytiikan perusteella tupakka-askissa nykyisin ilmoitetulta Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) verkkosivulta siirtyi Stumppi.fi –sivulle vuonna 2012 vain noin 1000 kävijää eli alle 0,01 % kaikista vuoden 2012 vierailuista (127 533) Stumppi.fi -sivulla. Tupakka-askeissa ilmoitettu THL:n tietosivusto, joka rakennettiin korvaamaan Stumppi –neuvontaa, ei myöskään vastaa käyttäjien vuorovaikutukselliseen tarpeeseen.

Neuvontapuhelimen käytöstä tupakoinnin lopettamisessa on olemassa tietoa 65 erillisen tutkimuksen Cochrane -katsauksessa vuodelta 2006: ”Telephone counselling for smoking cessation”. Tutkimuksen mukaan neuvontapuhelinpalvelu auttaa tupakoinnin lopettamisessa. Näytönaste on A.

Internet-pohjaisista vieroituspalveluista tupakoinnin lopettamisessa on myös olemassa 20 tutkimuksen (n= lähes 40 000) Cochrane -katsaus vuodelta 2010: ”Internet-based interventions for smoking cessation”. Tutkimuksen mukaan tekstiviestein tai internetissä annettava räätälöity tuki voi auttaa vieroituksessa. Näytönaste on C. Internetin käyttö on hyvin kustannustehokasta ja sopii muiden vieroitusohjelmien tueksi.

Edellä esitetyn perusteella Hengitysliitto ilmaisee suuren huolensa siitä, kuinka tupakoijat saavat tukea tupakoinnin lopettamiseen ja tietoa erilaisista tukimuodoista sekä siitä, kuinka tavoitetaan heikoimmassa sosioekonomisessa asemassa oleva suomalainen väestö, joka tupakoinnin esiintyvyyden takia tarvitsisi eniten lopettamisen tukea. Myös huoli nuorten alle 18-vuotiaiden tupakoinnin lopettamisen tuen riittävästä ja tiedon saannista on perusteltu, sillä nuoriin ikäryhmiin neuvontaansa kohdentavilla toimijoilla, kuten Syöpäjärjestöt (fressis.fi) ja EHYT ry (smokefree.fi), ei ole varsinaista tupakoinnin lopettamiseen keskittyvää vuorovaikutteista neuvontapalvelua verkkosivuillaan tai puhelinneuvontana, ja esimerkiksi vuoden 2012 Stumpin soittotilastossa näkyy nuorten soittajien vähentynyt määrä.

Mervi Puolanne
Järjestöjohtaja
Hengitysliitto ry

Maija Kolstela
Terveysasiantuntija
Hengitysliitto ry